

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **T. B.**, bývajúceho v Š., zastúpeného JUDr. J. I., advokátom so sídlom v N., proti odporkyni **E. B.**, bývajúcej v Š., zastúpenej JUDr. J. N., advokátom so sídlom v L., **o vypratanie bytu**, vedenej na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 6 C 291/2005, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 13. septembra 2007 sp. zn. 9 Co 194/2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 13. septembra 2007 sp. zn. 9 Co 194/2006 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nové Zámky rozsudkom z 23. mája 2006 č. k. 6 C 291/05–70 uložil odporkyni povinnosť vypratať byt č. 7, pozostávajúci z kuchyne, troch izieb a príslušenstva, nachádzajúci sa na 3. poschodí bytového domu na ul. F. a zaplatiť navrhovateľovi trovy konania 8 007,50 Sk na účet právneho zástupcu do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení uviedol, že navrhovateľovi, ktorý sa prihlásil za člena O. v Nových Zámkoch (právny predchodca S. v Štúrove) 6. 7. 1987 (prihláška prijatá 14. 7. 1987) a zaplatil členský podiel v sume 27 130 Sk (19. 8. 1986) vzniklo členstvo v družstve dňa 31. 7. 1986. Nebolo preukázané, že by časť členského podielu zaplatila (v sume 13 000 Sk) odporkyňa. Predstavenstvo O. v Nových Zámkoch uznesením č. 190/9/1986 z 25. 9. 1986 rozhodlo o pridelení predmetného družstevného bytu navrhovateľovi a byt mu bol pridelený rozhodnutím o pridelení bytu z 23. 10. 1986. Odovzdaný do užívania mu bol na základe dohody o odovzdaní a prevzatí bytu z 23. 10. 1986. Teda navrhovateľ splnil obidve podmienky potrebné pre vznik práva na pridelenie družstevného bytu, t. j. členstvo v družstve a zaplatenie členského podielu. Skutočnosť, že

po uzavretí manželstva (X.) vzniklo účastníkom právo spoločného užívania predmetného družstevného bytu (dohoda o odovzdaní a prevzatí bytu z 23. 10. 1986) nemení podľa jeho názoru nič na tom, že im nevzniklo aj spoločné členstvo v družstve. Potom rozvodom právo spoločného užívania predmetného družstevného bytu zaniklo a právo užívať byt zostalo navrhovateľovi (nadobudol právo na pridelenie družstevného bytu pred uzavretím manželstva). Preto odporkyňa býva v byte bez právneho dôvodu. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p.

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 13. septembra 2007 sp. zn. 9 Co 194/2006 na odvolanie odporkyne rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že návrh zamietol a navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť odporkyňi náhradu trov konania 23 915,60 Sk k rukám právnej zástupkyne do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Uviedol, že v danom prípade právne vzťahy, ako aj nárok z nich, keďže vznikli pred 1. 1. 1992 treba posudzovať podľa doterajších predpisov. Právo spoločného užívania bytu manželmi do účinnosti zákona č. 509/1991 Zb. bolo upravené ustanovením § 175 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej OZ) v znení platnom do 31. 12. 1991. Spoločné užívanie bytu manželmi zo zákona nastáva tak v prípade, keď právo užívať byt mal pred uzavretím manželstva len jeden z manželov, tak v prípade, keď obaja manželia alebo jeden z nich získal za trvania manželstva užívacie právo. To isté platí, ak vzniklo pred uzavretím manželstva právo na pridelenie družstevného bytu jednému z manželov. Spoločné užívanie bytu manželmi nevznikne v dobe, keď k nemu malo dôjsť manželia spolu trvalo nežijú. U družstevných bytov bolo právo osobného užívania bytu spojené s členstvom v družstve. Malo tým byť zaistené rovnaké postavenie manželov pri užívaní bytu i na dobu po zániku manželstva. Rozhodnutím o pridelení bytu vydaným príslušným orgánom podľa predpisov o hospodárení s bytmi alebo Predstavenstvom O. ešte nevzniká právo osobného užívania. Vzniká iba právo občana, aby organizácia, ktorá s bytovým majetkom hospodári, s ním uzatvorila dohodu o odovzdaní a prevzatí bytu. Až touto dohodou vzniká osobné užívanie bytu. Z uvedeného teda možno dospieť k záveru, že právo na pridelenie družstevného bytu manželmi a právo osobného užívania družstevného bytu vzniká časovo odlišne. Vznik spoločného členstva v družstve a vznik spoločného užívania družstevného bytu je viazaný na okamih uzavretia dohody o odovzdaní a prevzatí bytu. Vznik práva na pridelenie družstevného bytu v zmysle § 154 ods. 2 Občianskeho zákonníka (účinného do 31. 12. 1991) je viazaný na okamih kedy člen družstva zaplatí členský podiel. Pokiaľ navrhovateľ zaplatil členský podiel a predmetný družstevný byt bol jemu pridelený na základe rozhodnutia o pridelení bytu, tak tieto

skutočnosti nemali za následok vznik práva osobného užívania bytu, ale toto právo vzniklo až uzavretím dohody o odovzdaní a prevzatí bytu. V danej veci mal za preukázané, že dňa 23. 10. 1986 bolo vydané rozhodnutie o pridelení družstevného bytu O. v Nových Zámkoch navrhovateľovi a v rovnaký deň bola podpísaná i zápisnica o dohode o odovzdaní a prevzatí bytu uvedeným dňom. Keďže účastníci konania boli v tom čase manželia a trvalo spolu žili, vzniklo obom účastníkom právo spoločného užívania predmetného družstevného bytu, ktoré sa účinnosťou novely Občianskeho zákonníka (vykonanej zákonom č. 509/1991 Zb.) dňom 1. 1. 1992 zmenilo na právo spoločného nájmu bytu manželmi. Súdu prvého stupňa vytkol nerešpektovanie judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zaoberajúcej sa problematikou riešenou aj v danej veci. Preto považoval rozhodnutie súdu prvého stupňa za vecne nesprávne a po doplnení dokazovania ho zmenil. O trovách prvostupňového konania rozhodol podľa § 224 ods. 1, 2 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p. a trovách odvolacieho konania podľa 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie navrhovateľ z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.). Žiadal ho zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Poukázal na to, že ešte pred uzavretím manželstva zaplatil členský podiel, na základe čoho mu vzniklo právo na uzavretie nájmu k bytu. Dňa 25. 9. 1986 mu S. v Nových Zámkoch prideleno predmetný byt a i keď byt prevzal počas manželstva dňa 23. 10. 1986 (manželstvo uzavrel X.) výlučne svojím konaním sa pričínil o nadobudnutie bytu prideleného mu pred uzavretím manželstva, z ktorého dôvodu odporkyňa nevzniklo spoločné členstvo v družstve. Preto nemôže súhlasiť s právnym názorom krajského súdu.

Odporkyňa považovala rozhodnutie krajského súdu za vecne správne a návrh za skutkovo a právne neopodstatnený. Uviedla, že v súvislosti so vznikom práva spoločného užívania družstevného bytu manželmi sa rozlišovalo právo na pridelenie družstevného bytu a právo osobného užívania družstevného bytu, ktoré vznikli časovo odlišne. Vznik spoločného členstva manželov v družstve a vznik spoločného užívania družstevného bytu bol viazaný na okamih uzavretia dohody o odovzdaní a prevzatí bytu V konaní bolo nesporne preukázané, že dňom 23. 10. 1986, kedy už boli s navrhovateľom manželia, im vzniklo spoločné členstvo v družstve bez ohľadu na to, že dohodu o odovzdaní a prevzatí bytu podpisoval iba jeden z manželov. Teda im vzniklo tak právo spoločného užívania predmetného družstevného bytu ako aj spoločné členstvo v družstve. Dňom 1. 1. 1992 sa právo spoločného užívania

družstevného bytu manželov – účastníkov zmenilo na spoločný nájom so spoločným členstvom v O. v Nových Zámkoch (§ 871 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Z ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. vyplýva, že dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O. s. p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O. s. p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O. s. p., b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O. s. p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O. s. p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O. s. p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Zákonné ustanovenie § 237 O. s. p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie

konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Vzhľadom na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. dovolací súd predovšetkým skúmal, či v konaní nedošlo k uvedeným vadám konania. Existencia niektorej z vyššie uvedených vád však nebola dovolacím súdom v konaní zistená ani navrhovateľom v dovolaní namietaná.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je dovolaním namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Vadu tejto povahy dovolateľ nenamietal a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Z obsahu dovolania navrhovateľa vyplýva, že tento ako dovolací dôvod uplatňuje § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p., podľa ktorého rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil. Právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa a k zamietnutiu návrhu nie je však vecne správne.

Navrhovateľ sa svojím návrhom domáhal vypratania predmetného bytu odporkyňou vychádzajúc z toho, že po rozvoze ich manželstva zaniklo právo spoločného nájmu bytu a právo nájmu zostalo tomu z manželov, ktorý nadobudol právo na nájom bytu pred uzavretím manželstva, teda jemu.

Spoločný nájom bytu manželmi mohol vzniknúť až účinnosťou novely Občianskeho zákonníka vykonanej zákonom č. 509/1991 Zb., teda dňom 1. 1. 1992. Mohlo sa tak stať premenou spoločného užívania bytu manželmi v zmysle ustanovenia § 871 ods. 1 Občianskeho zákonníka na spoločný nájom bytu manželmi alebo za splnenia predpokladov uvedených v § 703 a nasl. Občianskeho zákonníka. Právo spoločného užívania bytu manželmi

do účinnosti zákona č. 509/1991 Zb. bolo upravené v ustanoveniach § 175 a nasl. Občianskeho zákonníka v znení platnom do 31. 12. 1991.

Zo skutkových zistení súdom prvého stupňa, ktoré odvolací súd nespochybnil je zrejmé, že prihláškou zo 6. 7. 1986 (prijatou 14. 7. 1986) sa navrhovateľ prihlásil za člena O. v Nových Zámkoch. Dňa 19. 8. 1986 zaplatil členský podiel vo výške 27 130 Sk (karta členského podielu). Predstavenstvo družstva uznesením č. 190/9/1986 z 25. 9. 1986 rozhodlo o pridelení predmetného družstevného bytu svojmu členovi – navrhovateľovi, ktorému bol aj byt pridelený rozhodnutím o pridelení bytu z 23. 10. 1986 a odovzdaný dňa 23. 10. 1986 na základe dohody o odovzdaní a prevzatí bytu. Manželstvo účastníkov uzavreté X. bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky č. k. 13 C 52/05 z 20. apríla 2005.

Vychádzajúc z uvedeného, keď právne vzťahy k predmetnému družstevnému bytu vznikli pred 1. 1. 1992, treba ich posudzovať podľa doterajších predpisov, ako správne konštatoval krajský súd.

Podľa § 154 ods. 2 Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ) členovi Stavebného bytového družstva vznikne zaplatením členského podielu právo, aby mu bol orgánom družstva pridelený do osobného užívania družstevný byt.

Podľa § 155 ods. 1 OZ právo užívať byt vznikne dohodou o odovzdaní a prevzatí bytu uzavretou medzi organizáciou a občanom.

Podľa § 175 ods. 1 OZ ak za trvania manželstva manželia alebo jeden z nich nadobudnú právo užívať byt, vznikne právo spoločného užívania bytu manželmi.

Podľa ods. 2 ak vznikne len jednému z manželov za trvania manželstva právo na pridelenie družstevného bytu, vznikne s právom spoločného užívania i spoločné členstvo manželov v družstve, z tohto členstva sú obaja manželia oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne.

Podľa ods. 3 ustanovenie odseku 1 a 2 neplatí, ak manželia spolu trvalo nežijú.

Podľa § 176 ods. 1 OZ ak nadobudol právo užívať byt niektorý z manželov pred uzavretím manželstva, vznikne obom manželom právo spoločného užívania tohto bytu uzavretím manželstva.

Podľa ods. 2 to isté platí, ak vzniklo pred uzavretím, manželstva niektorému z manželov právo na pridelenie družstevného bytu.

Podľa § 177 ods. 2 OZ ak nadobudol právo na pridelenie družstevného bytu jeden z rozvedených manželov pred uzavretím manželstva, zanikne právo spoločného užívania bytu rozvodom, právo užívať byt zostane tomu z manželov, ktorý nadobudol právo na byt pred uzavretím manželstva. V ostatných prípadoch spoločného užívania družstevného bytu rozhodne súd, ak sa rozvedení manželia nedohodnú, na návrh jedného z nich po stanovisku orgánu družstva o zrušení tohto práva, ako aj o tom, kto z nich bude ako člen družstva byt ďalej užívať, tým zanikne i spoločné členstvo rozvedených manželov v družstve.

Zo znenia § 175 OZ vyplýva, že právo spoločného užívania družstevného bytu manželmi mohlo vzniknúť vtedy, ak jednému z manželov vzniklo za trvania manželstva právo na pridelenie družstevného bytu alebo jednému z manželov vzniklo za trvania manželstva právo osobného užívania družstevného bytu. Bolo teda treba rozlišovať právo na pridelenie družstevného bytu a právo osobného užívania družstevného bytu. Tieto práva vznikali v rôznych časových úsekoch (§ 154 a 155 OZ). Až vznikom osobného užívania družstevného bytu vzniklo spoločné užívanie družstevného bytu manželmi a zároveň spoločné členstvo manželov v družstve. Spoločné užívanie družstevného bytu manželmi a zároveň spoločné členstvo manželov v družstve vzniklo tiež vtedy, ak manželia získali za dobu trvania manželstva i manželského spolužitia družstevný byt výmenou za akýkoľvek iný družstevný byt. Právo spoločného užívania družstevného bytu manželmi vzniklo podľa ustanovenia § 176 ods. 2 tiež vtedy, ak jeden z manželov nadobudol právo užívať družstevný byt pred uzavretím manželstva (t. j. uzavrel dohodu o odovzdaní a prevzatí bytu pred uzavretím manželstva). Spoločné užívanie družstevného bytu potom vzniklo uzavretím manželstva. Obdobná bola situácia, ak jeden z manželov nadobudol pred uzavretím manželstva právo na pridelenie družstevného bytu (t. j. zaplatil členský podiel pred uzavretím manželstva), právo spoločného užívania družstevného bytu manželmi vzniklo uzavretím dohody o odovzdaní a prevzatí bytu. Na rozdiel od § 175 OZ tu vzniklo len právo spoločného užívania družstevného bytu manželmi, nie aj spoločné členstvo manželov v družstve. Táto úprava

mala značný dosah. Zabezpečovala síce obom manželom rovnaké postavenie pri užívaní družstevného bytu, ale v prípade zániku manželstva rozvodom bol vo výhodnej situácii ten z manželov, ktorý byt získal pred uzavretím manželstva a stal sa v tom čase a aj zostal jediným členom družstva.

V danej veci pre posúdenie dôvodnosti návrhu bolo rozhodujúce práve vyriešenie otázky, či s právom spoločného užívania predmetného družstevného bytu vzniklo účastníkom aj spoločné členstvo v družstve. Potom či rozvodom ich manželstva právo spoločného užívania družstevného bytu zaniklo alebo nie, ktorú otázku posúdili sudy nižších stupňov rozdielne. Krajský súd dospel k záveru o vzniku nielen práva spoločného užívania družstevného bytu, ale na rozdiel od súdu prvého stupňa aj spoločného členstva účastníkov v družstve a to okamihom uzavretia dohody o odovzdaní a prevzatí bytu počas manželstva účastníkov (23. 10. 1986).

Keďže je nepochybné, že navrhovateľ sa stal členom družstva a zaplatil členský podiel pred uzavretím manželstva, v súlade s § 176 ods. 2 potom nadobudol právo na pridelenie predmetného družstevného bytu (§ 154 OZ) pred uzavretím manželstva. Potom právo spoločného užívania družstevného bytu účastníkmi vzniklo uzavretím dohody o odovzdaní a prevzatí bytu (23. 10. 1986). S právom spoločného užívania družstevného bytu im však nevzniklo aj spoločné členstvo v družstve (jediným členom zostal navrhovateľ). Preto rozvodom právo spoločného užívania družstevného bytu manželov – účastníkov zaniklo a právo užívať byt zostalo tomu z manželov, ktorému vzniklo právo na pridelenie družstevného bytu pred uzavretím manželstva, t. j. navrhovateľovi.

Z uvedeného vyplýva, že právne posúdenie veci odvolacím súdom nie je správne. Vzhľadom k tomu možno uzavrieť, že dovolaním navrhovateľa vytýkané nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.) je dôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 3 O. s. p.). Právny názor vyslovený v tomto uznesení je záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne súd o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok

V Bratislave 26. februára 2009

**JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia: